

ix 4.689 - 1936. xi. 18. - telekes - nyts.

5.061 - 1937. ix. 29 - körkendi - nyts.

xii 6.585 - 1941. xii. 2. - vegyes - egyhangú;

Málca, Zemplén m. 1913. ix. 27. ref.

avatói ábrák: 4/8. / 1941-42.

9 ip: 1941. xii.

"Rite"

Próbálgés! Elfogadm!
D. 941 dec 14.

Yatellószokás!

Elfogadm -

D. 1941 dec. 17

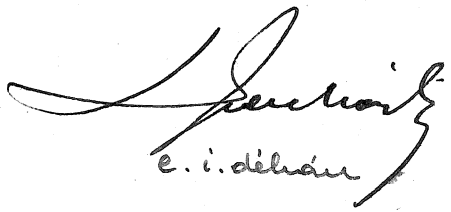
Janz

RECEIVED
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
416 . 41 / 42
41 dec 9
1941

Birahana hiandahik:

- Dr. Iphelo Eddan
- " Zachar Gyula
professor matematik.

Ddrcan 1941. dec. 10-en.

e. i. dehan

A HAGYOMÁNY ÖRÖKLÉSI JOGUNKBAN.

Doktori értekezés a ma-
gyar magánjog tárgyköré-
ből.-

Irta:

Szalvay László

I. Fejezet.

Néhány szó a végrendelkezési szabadságról. .

Valamely népet jellemző saját-
ságos felfogás, nemzeti szellem, család- és öröklé-
si jogában tükröződik vissza leghivebben.- Míg a
dologi és kötelmi jogok világában az egyes népek
jogai között a hasonlóság általános, így ott ke-
vés differenciálódást találunk, addig a család
és öröklési jogban már nagy különbséget látunk.

Ha saját öröklési jogunkat néz-
zük, azt pl. kezdettől fogva jellemezte a szerető,
hűséges hitvestárs megbecsülése. A magyar nép a
feleséggel szemben, a történelmi adatok tanulsága
szerint, a legszebb, még a keresztyénség felvéte-
le előtt is, egészen keresztyén felfogást követett,
amit nem csak a családjog, de az öröklési jog is
híven tükröztet vissza. Sok ethikai erőt fejez ki

ez a szó "feleségem" /: a felem, felerészem szóból :/; a hűséges özvegy törvényes örökösödés esetén mindig részesedett férje hagyatékában, ha nem ő volt az örökös, akkor haszonélvezet illetve és illeti meg még ma is férje hagyatékában, sőt ha végrendelet is van, akkor sem lehet özvegyi jogától teljesen megfosztani.- Vagy itt van még mai jogunkban is az ági öröklés.-

Különösen a törvényes öröklés és a kötelesrész tekintetében találunk nagy különbségeket, de találunk a végrendeleti öröklés tekintetében is, hogy mást ne említsünk a végrendelkezőképeség, az utóöröklés, az öröklési szerződés és mint látni fogjuk, többek közt a hagyományra vonatkozólag is.-

De bármilyen nagy különbségek

legyenek is az egyes népek jogai között, a jognak az öröklési viszonyok rendezésénél két szempontot mégis mindig figyelembe kell venni.-

Az első szempont az, hogy a jog az öröklési viszonyokat nem hagyhatja rendezés nélkül, mert különben az elhunyt ember hagyatékáért valóságos bellum omnium contra omnes törne ki, ami a társadalom békéjét veszélyeztetné.-

A másik szempont pedig, melyet az öröklési viszonyok rendezésénél figyelembe kell venni az, hogy az ember ne szűnjék meg halálával eredményeire tekintet nélkül.- Minden ember igyekszik fajtát fenntartani, nemcsak saját magáért dolgozik és fárad, hanem családja tagjaiért is,- kiknek sorsát biztosítva szeretné látni arra az időre is, mikor ő már nem lesz

az élők között,- és ha biztos lehet abban, hogy
vagyonát valóban azok kapják meg, akiknek ő
szánta, akikért ő dolgozott, ez alkotó, építő
tevékenységének hatalmas ösztönzője, rugója
lesz.- Munkája nem volt hiábavaló, eredményei-
ben tovább él.- Ép ezért a jog is honorálja
ezt.- Honorálja pedig annál is inkább, mert
valóban az emberi alkotás, teremtés, termelés
hiábavaló volna, ^{ha} halálával megszűnnének, az
ember faját fenntartó vagyongyűjtés pedig in-
dokolatlan volna, ha az ember halálával meg-
szűnne eredményeire tekintet nélkül.- Ez a tu-
dat kiölné az emberből az igyekezetet, az em-
beriség visszafejlődésére vezetne /:Menyhárt i.
m. 144 old. II.:/-

Ezért még kezdetben is, mi-
kor csak törvényes öröklés foglalhatott helyet,

az öröklési viszonyok rendezése olyan, hogy ne szűnjék meg az ember halálával eredményeire tekintet nélkül.- A törvényes öröklés sem juttatja a vagyont idegeneknek, hanem az elhunyt legközelebbi rokonainak vagy hitvestársának, olyanoknak tehát, akiknek a közfelfogás szerint maga az örökhagyó is minden valószínűség szerint juttatta volna, ha a végrendekezés meg lett volna engedve.-

Természetesen a végrendekezés megengedése még inkább elősegíti azt, hogy az ember ne szűnjön meg halálával eredményeire tekintet nélkül.-

Ma már a művelt államok jogában mindenhol megtaláljuk a végrendekezési szabadságot. Ennek oka nemcsak az, hogy elősegíti az egyén érvényesülését, amit előmozdita-

ni, ha az a köz kára nélkül történhetik, az államnak is érdeke, hanem ma már az élők közti rendelkezés általában meg lévén engedve, a végrendekezés megtiltása oda vezetne, hogy sokan inkább elpazarolnák a vagyont még életükben, semhogy azt a nekik nem tetsző egyén költse el, annak a számára nem igen buzgolkodnának.-

Emellett kétségtelenül a javak forgalmát is előmozdítja annyiban, hogy nem maradnak a nagy vagyonok olyan soká egy család kezében, mint törvényes öröklés esetén.-

Eleinte nálunk is törvényes öröklés foglalt helyet, a végrendelet ismeretlen, az Arany bullában hallunk róla először, mely megengedi, hogy a fileszármazók nélkül maradt nemes ember végrendekezhesse, ha azonban leányai voltak, vagyonának csak háromnegyed ré-

széről végrendelkezhetett, 1/4 rész törvénynél fogva a leányokat illette.- Első Lajos alatt azonban az ősiség behozatván, utánna már csak a szerzeményi javakban lehetett végrendelkezni, az pedig az ősi javakhoz képest elenyészően csekély volt.- A végrendelkezés azóta bir nálunk nagyobb jelentőséggel, mióta az Országbirói értekezlet az ősi javakban is úgy az élők közti, mint a halálesetre szóló végintézkedést szabaddá tette.-

Jogunkban azonban nemcsak a végrendelkezés, hanem öröklési szerződés kötése is meg van engedve, így az öröklés jogcíme lehet 1. törvény, 2. öröklési szerződés és 3. végrendelet. Ez a rangsor a címek között, bár a látszat az, hogy a törvény erősebbnek ismerné el a magáénál a magánakaratot. Azonban ez csak látszat, mert kezdetben nálunk is csak törvényes öröklés fog-

lalt helyet, tehát a jogi hatalom szabja meg, hogy mi történik az elhunyt ember vagyonával, a végrendelet későbbi fejlemény és csak azért foglalhat helyet, mert a törvény megengedte és csak addig foglalhat helyet, ameddig megengedi, bármikor vissza is vonhatja a végrendeleti szabadságot.- De a gyakorlati életben is sűrűbben fordul elő törvényes öröklés, mint végrendeleti.- Sokan nem végrendelkeznek, bár van végrendelkezési képességük, így törvényes öröklésnek engednek helyet, ezenkívül az örökhagyók legnagyobb része a végrendelkezni nem képes kiskorúak közül kerül ki, ezekután pedig mindig törvényes öröklésnek van helye.- De főképpen nagyobbak mutatkozik a törvény ereje a magánakaratnál a kötelesrész intézményénél, mely éppen azt jelenti, hogy törvény alapján van

helye öröklésnek a magánakarát ellenére is.

/:Menyhárt i.m. 94. old.:I.:/

Végeredményben tehát az öröklési szerződés és a végrendelet is a törvény akaratán nyugszik és ha egyszer már megvan engedve, hogy valaki hagyatékának sorsa felől intézkedhessék, ez már mintegy természet-szerűleg maga után vonja annak megengedését is, hogy valakit ne örökhagyó örökös-ként, hanem hagyományos-ként részesíthessen hagyatékából.-
Ez már csak nuanszbeli különbség hagyatéka sorának rendelkezésében, ép ezért a hagyomány intézményét minden olyan jog ismeri, mely a végrendeletet megengedte.-

II. Fejezet.

Hagyomány fogalma és jogi jellege. Hagyományrendelés.

A hagyományozás megengedésével a jog örökhagyónak azt az akaratát honorálja, mikor akar ugyan valakit részesíteni hagyatékából, de örökösvé még sem akarja tenni.-

A hagyományozás is végakarati rendelkezés lévén, ahhoz, hogy valaki érvényesen hagyományost nevezhessen, a jog ugyanazon anyagi és alaki feltételek fennforgását kívánja meg, mint amelyek szükségesek ahhoz, hogy valaki érvényesen örököst nevezhessen.-

Az öröklésnek általában két faja ismeretes: az egyik az egyetemes öröklés /:universalis successio :/, a másik a különös öröklés /:singularis successio :/.- Ez a

megkülönböztetés ma már inkább theoretikus jelentőségű. Az universalis successio azt juttatja kifejezésre, hogy az örökös a hagyatékba mint egységbe lép be alanyul, vagyis azoknak a jogviszonyoknak, melyek egységbe foglalva a hagyatékot adják, egy lépéssel válik alanyává.- A singuláris successio ezzel szemben azt jelenti, hogy a hagyatékban csak egyes jogviszonyaiba történik belépés, még pedig mindegyikbe külön-külön cselekmény által /:Menyhárt i. m. I. :/.- A hagyomány esetében is ilyen singularis successio-ról van szó, mert bármekkora legyen a hagyományos számára rendelt hagyomány, foglalja magában akár az egész örökséget, minden egyes jogviszonyban külön-külön kell a hagyományosnak belépni.-

A hagyomány tehát olyan végakarattal, mellyel az örökhagyó egyes jogokat juttat

vagyonából.- A hagyományos nem örökös, nem utódja az örökhagyónak az ő vagyonában, az ő részeltetése a hagyatéokban legtöbbször az örökös rovására történik.-

Jelenlegi jogunkban hagyomány rendelhető végrendeletben, öröklési szerződésben és halálesetre szóló ajándékozásban is.-

A hagyomány az általános fogalmon kívül jelenti a hagyomány rendelést, a hagyomány tárgyát és a hagyományon alapuló részesítést is.-

Azt, aki a hagyományt rendeli, örökhagyóként vagy hagyományozóként szoktuk megjelölni, azt pedig, aki a hagyományt kapja, hagyományosnak nevezzük.-

Hagyományt rendelhet mindenki, ki végrendelezőképeséssel bír.- A római

jog hagyományrendelését csak akkor engedte meg, ha örökös is van nevezve; a mi jogunk ezt nem követi és érvényesnek tekinti a végrendeletet akkor is, ha nincs örökös nevezve, állhat a végrendelet csupán hagyományrendelésekből is.- Ilyenkor a hagyaték az a része, mely a hagyományok kielégítése után fennmarad, a törvényes örököse lesz.- De ha törvényes örökös nincs, vagy ha van de a hagyatékot nem fogadja el a hagyományok kielégítésére nem szükséges rész nem jut a hagyományosoknak, hanem a kincstárnak.- Ellenben az osztrák jogban, ha már törvényes örökös nincs, vagy az nem fogadja el az örökséget, akkor a hagyományosból válik örökös, azaz a hagyományon felül lévő hagyaték is a hagyományosnak jut s ha többen vannak, hagyományaik értékének arányában osztoznak az örökségen.- Az osztrák polgári

törvénykönyv szerint tehát a hagyományos is törvényes örökös, ha sem a végrendeleti, sem a törvényes örökös a hagyatékot el nem fogadhatja vagy el nem fogadja, és van hagyományos, aminek következtében a kincstár háramlási jogát megelőzi a hagyományos törvényes öröklési joga.- /:Menyhárt i.m. 388. old.:/

Hagyományos lehet bárki, ki öröklő képességgel bír, s akinek vagyoni előnyt juttat az örökhagyó.- Hagyományosul a végrendeleti vagy törvényes örökösök közül is kinevezhet akár egy akár több örököst. Ilyenkor szoktunk előhagyományról /:praelegatum:/ beszélni.- Az előhagyomány, melyet a javaslat felülhagyománynak nevez, osztály előtt adandó ki.- Az előhagyomány, ha az nem terheli az örökhagyó intézkedése folytán valamelyik örököst, a ha-

gyatékot terheli.- Az előhagyományost az előhagyomány akkor is megilleti, ha az örökséget visszautasította /:Baranyai i.m. 474. old.:/-

A hagyomány rendelés rendszere szerint az örökhagyó által kinevezett végrendeletti örököst vagy a törvényes örököst terheli. De terheli a szerződéses örököst, a halálesetre megajándékozottat, általában azt akire a hagyaték örökös nemlétében száll.- Terheli a hagyományost is, amikor alhagyomány keletkezik.

A hagyományért az örökös örök-része, a hagyományos pedig a hagyomány értéke erejéig felelős.- A hagyományos mindaddig nem tartozik az alhagyományt szolgáltató, míg a neki jutó hagyományt meg nem kapja.-

A hagyomány megnyílása egybeesik az örökség megnyílásával,- hacsak az

örökhatározó kifejezetten másképp nem rendelkezett. Lényeges kérdés most már, hogy a hagyomány közvetett vagy közvetlen vagyonszállás legyen-e, tulajdonjogot adjon-e vagy csak csupán követelési jogot a terhelttel szemben.- A római jog a hagyomány mind a két nemét ismerte /: a legatum per vindicationem tulajdonjogot, a legatum per damnationem követelési jogot adott:/, a hagyományozó azonban köteles volt megjelölni, hogy a hagyományosnak melyikhez legyen joga.- A porosz Landrecht, a szász polgári törvénykönyv, a Code civil, a Codice civile, a hagyománynak mind a két nemét ismeri, de nem kötelezi a hagyományozót a megjelölésre hanem azt a szabályt állítják fel, hogy megjelölés hiján, ha a hagyomány tárgya ingatlan vagy külön megjelölt ingó dolog ha az a hagyományozónak tu-

lajdonát képezi, közvetlen átszállás foglalt helyet, ellentkező esetben pedig közvetett.- Az osztrák és zürichi polgári törvénykönyvek csupán követelési jogot adnak a hagyományosnak.-

A mi jogunk a vegyes rendszerert fogadta el és így nálunk ismeretes úgy a legatum per vindicationem, mint a legatum per damnationem.- Ha ingatlan van hagyományozva, kétségtelen, hogy arra a hagyományos tulajdonjogot nyer közvetlenül, ide vonatkozólag tételes intézkedésünk is van, az 1894. évi 16. tc. az ingatlan tulajdonjogát az örökhagyóról közvetlenül a hagyományosra rendeli bekebelezni.-Ingó hagyománynál gyakorlatunk ingadozó; nincs teljesen kialakulva. Gyakorlatunk, ha a helyettesíthető vagy fajlagosan meghatározott dolog hagyományoztatott, akkor csak követelési, ha pedig egyedileg

meghatározott dolog, akkor tulajdonjogot szokott elismerni. /:Kolozsváry i.m. 6o7 old.:/-

A javaslat 2o55.§-a szerint:

"A hagyomány megnyiltával /:ami a javaslat szerint az örökhagyó halálával, ha pedig halasztó feltétel vagy kezdő időpont van kitűzve, a feltétel és időpont beálltával következik be:/ a hagyományos a hagyománnyal terhelt ellen a törvénynél fogva követelési jogot szerez a hagyomány tárgyának szolgáltatására."

Az 1925.§. szerint azonban : " Hagyományt ugy is lehet rendelni, hogy az örökhagyónak egyedileg meghatározott dolga vagy joga a hagyományosra közvetlenül szálljon át vagy javára ily dolgot vagy jogot terhelő jog közvetlenül keletkezzék, vagy hogy a hagyományosnak az örökhagyó irányában fennálló terhe vagy adóssága közvetlenül megszűnjék /:közvetlen hagyomány:/ "

A második bekezdés szerint pedig: " Ily vagyontárgy hagyományozása kétség esetén közvetlen hagyomány rendelkezésének kell tekintnünk." Amint tehát látjuk a javaslat szerint is helye lehet úgy közvetett mint közvetlen hagyománynak.-

Természetesen, ha örökhagyó meghatározza, hogy a hagyomány közvetett vagy közvetlen legyen-e, az az irányadó, szabály vagy vélelem felállítása tehát csak arra az esetre szükséges, ha örökhagyó idevonatkozó akaratát ki nem fejezte.-

Arra vonatkozólag, hogy ilyen esetben mi célszerűbb, az-e, ha közvetlen vagy az-e, ha közvetett átszállás foglal helyet, mint láttuk, az egyes jogok eltérő álláspontot foglalnak el.-

A közvetlen átszállás mellett

fel lehet hozni azt, hogy az örökhagyónak legtöbb esetben érdekében áll, hogy a hagyományul megjelölt dolog valóban a hagyományosnak jusson. Ez legnagyobb biztonsággal ugy érhető el, ha a hagyományos az ő igényét dologi jog erejével érvényesítheti.- Mert ha csak követelési jogot nyer és a terheltnek voltaképpen csak hitelezője lesz, könnyen megeshetik, hogy a hagyományozó akarata nem fog érvényesülni.- Az örökös rosszakaratból vagy akár könnyelműségből másképen rendelkezhetik, sőt az örökös hitelezői is magukhoz ragadják azt és a hagyományos inkább van kitéve annak, hogy a hagyatéki hitelezők bár követelésükre a hagyaték egyéb vagyontárgyai bőven nyujtanának fedezetet, mégis a hagyományra vezessenek végrehajtást.-

Másrészt viszont a hagyaté-
kot felszámolni az örökösnek joga, de egyuttal
kötelessége is.- át terheli a kötelesrészesek
és a hagyatéki hitelezők kielégítése.- Ezért
a legtöbb jog a vegyes rendszert követi, így a
mi jogunk is.

Rá kell mutatnuk még arra,
hogy ha csak hagyomány rendelkezések történtek és
azok az egész hagyatékot kimerítik, akkor közvet-
len átszállás foglal helyet.- Ha a hagyatékot
tulhaladják a hagyományok, akkor, ha a részesi-
tés aránya meg van állapítva aránylagos leszál-
lításnak van helye.-

A hagyományosnak a személyét
az örökhagyónak világosan kell megjelölnie vagy
megjelölnie vagy legalább is oly módon kell kö-
rülírnia, hogy ide vonatkozó akarata kivehető

legyen. Az nem szükséges tehát, hogy a hagyományal részesítettet kifejezetten hagyományosnak nevezze ha örökösnek nevezte is, de a körülményekből az tűnik ki, hogy csak hagyományt akart neki juttatni, a részesített hagyományos viszont a hagyományosul megjelölt örökös lesz, ha az örök hagyónak ez az akarata tűnik.-

A javaslat szerint is :

"Hogy a részesített örökkössé vagy hagyományos-sá van-e nevezve, erre nem használt szavak értelme hanem az intézkedés tartalma az irányadó".-

Mint hogy a hagyományos a neki jutott hagyományt tehermentesen kapja, az örökös pedig a hagyatéki terhek és a köteles-részesek kielégítésére van kötelezve, melyhez a hagyományos csak akkor járul hozzá, ha

az örökösöknek jutott rész arra nem elegendő, nagyon fontos annak megállapítása, hogy kétség esetén örökös vagy hagyományos nevezéssel állunk-e szemben.- A javaslat idevonatkozó rendelkezései közül megemlítjük, hogy az 1867. §. szerint "Amennyiben a törvény mást nem rendel, az oly részesítettet, kinek a részesítés szerint csak egyes hagyatéki tárgyak jutnak, kétség esetén nem lehet örökösnek tekinteni akkor sem, ha a végrendeletben örökösnek van nevezve."

Az 1898. §. szerint: "Akinak az örökösök végrendeletében az egész hagyatékot vagy a hagyaték hányadrészét hagyja, vagy akinek a hagyaték értékéhez jelentős értékű egyes tárgyakat juttat úgy, hogy feltehető a-
karata szerint azokat közvetlenül a hagyaték-

ból kapja és a hagyatéki terhek viselésében is osztozzék, azt örökösnek kell tekinteni akkor is, ha a végrendeletben nincs örökösnek nevezve."

" Akinek az örökös a végrendelet szerint a tiszta hagyatéknak valamely hányadát kiadni köteles, azt kétség esetén nem lehet örökösnek tekinteni."

Az 1899. §. szerint: " Ha az örökgyó egyik részesítettnek minden ingó vagyonát, a másíknak pedig minden ingatlan vagyonát hagyta, kétség esetében mindegyik részesítettet örökösnek kell tekinteni." "Ugyan- ez áll, ha az örökgyó mindegyik részesítettnek egyes hagyatéki tárgyakat hagyott ugyan, de ezek a hagyatéket kimerítik."-

Az örökgyó bármelyik ö-

rököst vagy hagyományost hagyománnyal terhelte meg,- a köteles rész azonban nem terhelhető meg.-

A hagyományosnak mikor reá a hagyomány megnyillik, életben kell lennie, ha az örökhagyó előtt elhal, a hagyomány reája meg sem nyillik és örökösei nem öröklik a hagyományt.-

Az örökhagyó arra az esetre, ha a hagyományos bármely okból, vagy akár meghatározott okból kiesne, mást nevezhet hagyományosá /: helyethagyományos :/. Örökhagyó a hagyományt utóörökléssel is megterhelheti, mely esetben utóhagyományról beszélünk.-

Ha az örökhagyó nem nevezte meg, hogy a hagyomány kit terhel, úgy az az örököst, vagy ha több örökös van valamennyi

örököszt terhelni fogja és psdig mindegyiket örökrésze arányában.- Ha örökhagyó nemcsak örököseit de bizonyos hagyományossait is kötelezte valamely hagyomány terhének viselésére, de az arányt nem szabta meg, akkor az örökösök örökrészük, a hagyományosok hagyományuk arányában járulnak hozzá a hagyományos kielégítéséhez.-

A hagyományt a hagyományos ipso iure szerzi meg, elfogadó nyilatkozat nem szükséges.- Ha a hagyomány megnyilt, a hagyományos azonnal követheti a hagyomány szolgáltatását ha csak az feltételhez vagy időhöz kötve nincs.-

Az a személy azonban, akinek a kinevezett személy az öröklésben való részeltetés feltétele alatt köteles vagyoni

előnyt nyújtani, vagy akinek a javára a meghagyás teljesítendő, nem hagyományos, mert a végrendelező célja elsősorban nem volt az, hogy ő vagyoni előnyben részesüljön ; ez csak mint más rendelkezés előfeltétele vagy következménye jelentkezik;

ha a rendelkezés nem lép hatályba, elesik a kedvezés is; míg a hagyomány érvénye nem függ más rendelkezés érvényességétől /: Raffay i.m. 629. old. :/.-

Feltételes hagyománynál, ha a feltétel meghiúsul a hagyomány is megdől. Ha a feltétel abban áll, hogy a hagyományos az örökösnek bizonyos szolgáltatást tartozzék nyújtani, ez a szolgáltatás és a hagyomány kiadása egyéb rendelkezés híján egyidejűleg teljesítendők.-

A hagyományos és jogutódai kérhetik az öröklési eljárás megindítását és a hagyaték leltározását.- Ha azonban a hagyomány kellően van biztosítva, leltározást nem kérhetnek.- A hagyomány biztosítása csak veszély esetén foglalhat helyet és csak kérelemre rendelhető el.-

Mint említettük, jogunkban a hagyomány rendelésnek nem előfeltétele az, hogy az örökhagyó örököszt is nevezzen; ebből következik, hogy az örökösnevezés esetleges érvénytelensége nem érintheti a hagyománykirendelés érvényességét.- Ha azonban az egész végrendelet érvénytelen, a hagyomány is megszűnik. De megszűnhet a hagyomány érvényessége a végrendelet érvényessége mellett is, ha azt az örökhagyó kifejezetten egy másik újabb érvényes

rendelkezésben vagy önállóan végrendeleti formák mellett visszavonja, avagy ha a hagyományt kirendelő pontját a végrendeletnek kitörli, áthuzza, olváshatatlaná teszi vagy azt másnak hagyományozza /:Katona i.m. 291. old. :/.-

Egyébiránt a hagyománynak más esetbeni megszűnésével még foglalkozni fogunk.-

A hagyomány mint láttuk singurális successio; a hagyományos a hagyatéknak csak egyes jogviszonyaiban lép be és a hagyatéki terhek viseléséhez csak akkor járul hozzá ha a hagyaték többi része arra nem elegendő.- Láttuk, hogy a hagyományos a hagyományra vagy tulajdonjogot vagy csak követelési jogot szerz a terhelttel szembe, nézzük ezek után, mit lehet hagyományozni.-

III. Fejezet.

A hagyomány különböző fajai.

A hagyomány által valamely vagyoni előnyhöz kívánja juttatni az örökhatározó a hagyományost.- A javaslat szerint: "Hagyományul bármely szolgáltatást lehet rendelni, melynek vagyoni értéke van és kötelem tárgya lehet.-" All ez jelenlegi jogunkban is, hagyományozhat tehát a hagyományozó akár ingatlan vagy ingó dolgokat, jogokat vagy követeléseket. Mindeneke-lőtt megemlítjük, hogy ebben az esetben, ha közvetlen hagyományról van szó, és utóbb kiderül, hogy a hagyományozás érvénytelen pl. a végrendelet érvényességét sikeresen megtámadták, a hagyományos az átvett hagyományi tárgyakért mint jóhiszemű bitokos felel.-

Asszerint, hogy mi a hagyo-

mány tárgya, a hagyomány különböző fajairól szoktunk beszélni.-

Dologhagyománnyal állunk szemben, ha a hagyomány tárgya dolog.-

A dolog hagyomány csak úgy érvényes, ha tárgya az örökhagyó halálakor megvan a hagyatékban.- Ha tehát már nincs meg, mert örökhagyó azt elidegenítette, vagy még életében átadta a hagyományosnak, a hagyomány hatálytalan.- Ugyanez áll akkor is, ha örökhagyó vagy az ő megbízásából más a dolgon olyan változtatást eszközölt, mely azt más dologgá vagy más dolog alkatrészévé tette.- Ha azonban a változás nem az örökhagyó akaratából történt, hanem azt más önkényesen eszközölte, a hagyományost az a követelés illeti, mely örökhagyót az önkényes változtatás foly-

tán a harmadik személy ellen megillette volna.-

Ha a tárgy elpusztult, vagy azt az örökhagyó elidegenítette, de helyébe újat vagy hasonlót szerzett be, a hagyományost az újból beszerzett tárgy illeti meg.-

Ha örökhagyó olyan dolgot hagyományozott, mely a hagyományozáskor nem volt tulajdonában, az csak úgy érvényes, ha azt később beszerzi,- vagy pedig, ha tudja, hogy az a terhelt vagy harmadik személy tulajdonában van és mint ilyent jelöli meg.- Ez utóbbi esetben ugyanis az örökhagyó akarata oda irányul, hogy a hagyománnyal terhelt az idegen tulajdonban lévő dolgot szerezzék meg, ez esetben érvényes idegen dolog hagyományozása is.- A hagyománnyal terhelt ilyenkor tartozik az idegen tulajdonban lévő dolgot a hagyományos részére megszerezni;

ha nem tudja megszerezni vagy túl magas ár esetén az értékét tartozik szolgáltatni a hagyományos részére.-

A hagyományozott dolog növedéke, az örökhatyó halálakori tartozékai is, a még be nem szedett hasznok és a mellékjogokkal együtt hagyományozottaknak tekintendők.- Amint tehát látjuk, a hagyomány megnyiltakori jogi állapot jön tekintetbe.-

A dolog állandó terhei hagyományosra szállanak át, a dologi terheket, /pl. zálogjog/ melyek a hagyományozott dolgon mások javára fennállanak, a hagyományos türni tartozik.-

Ha több hasonló dolog van a hagyatékban és örökhatyó nem jelölte meg, hogy melyiket hagyományozza, a választás a ter-

helt örökösst illeti,- azonban használhatatlan dolgot nem választhat.- Ha több tárgy közül egyiket vagy másikat hagyományozza örökhagyó tehát vagylagos hagyománynál is ez a szabály rendszerint,- ha nem tűnik ki, hogy a választást kire bizta az örökhagyó.-

Ha a hagyományozott dolog csak egy példányban van meg, de többeknek hagyományozta az örökhagyó, akkor a hagyományosokat az közösen illeti meg.-

Fajlagos hagyomány. Fajlagos vagy helyettesíthető dolgok hagyományozása is hatályát veszti ha a fajlagos vagy helyettesíthető dolgokból a hagyatékban nincs semmi és a hagyományos a hagyatékra lett utalva.- A választás idevonatkozó rendelkezés hiányában itt is a terheltet illeti. Ha a választás

a hagyományost illeti, csak a hagyatékban lévő dolgok közül választhat, - ha nincs meg, ugyanolyan minőségűt követelhet. - A választási jog átszáll az örökösökre is. -

Dologösszesség /:butor, könyvek, ménes, gulya stb. :/ a hagyományozónak elhalálózásakor állapottban adandó át. - Csak az tartozik hozzá, ami az illető dologösszesség tartalmához tartozik. Ha tehát valaki könyvszekrényt hagyományoz, benne lévő ezüst tárgyak nem tartoznak bele, ellenben esetleg az asztalon heverő könyvek igen. -

Kereskedelmi, ipari, gyári felszerelés alatt állandóan az erre a célra szolgáló dolgok értendők. - Ingóság alatt készpénz, értékpapír, takarékbetéti követelés nem értendők. -

Megemlítjük, hogy ha a hagyomány tárgya olyan szolgáltatás, mely ellátás, élelmezés, nevelés, járadék nyújtásából áll, akkor ha ellátás van hagyományozva, az alatt: lakás, élelem, ruházat, ápolás, gyógyítás és az eltemettetés költségei értetendők, ha külön felsorolva nincsennek.- Az ellátás rendelkezés hijján a hagyományos halálláig jár.- Kiskorunál az a vélelem, hogy nagykorúságáig szól.- Ugy kell az ellátás mértékét megállapítani ahogyan azt az örökhagyó szolgáltatta, ha nem ő szolgáltatta, akkor az a hagyományos állásához és ahhoz az értékhez igazodik, melyet terhelt örökség vagy hagyományképpen kapott az örökhagyótól.-

Ha nevelés van hagyományozva, az kiterjed a teljes kiképzésre, magában

foglalja a kiképzés tartamára az ellátást is.-

Hozomány vagy kiházasítás

hagyományozásánál, ha nincs kikötve a házasságralépés, a leány 16.-ik életévétől kezdve házasság nélkül is követelheti a hagyományt.- Ha nagysága nincs meghatározva, a hagyományos atyjának vagy ha házasságon kívül gyermekről van szó, anyjának társadalmi állása szerint igazodik.-

Követelés hagyományozása.

Örökhagyó követeléseit is hagyományozhatja, bárki ellen is álljanak fenn azok. Követelés lehet nemcsak készpénzbeli, hanem más természetű követelés is.-

Ha örökhagyó olyan követelést hagyományoz, mely őt a hagyományossal szemben illeti meg, akkor legatum liberationisról

beszélünk, ha pedig más személlyel szemben fennálló követelését hagyományozza, akkor legatum nominisról.-

A legatum liberationisnál a hagyományos mentesül az adóssága alól s ha ennek erejéig jelzálogjog van bekebelezve, a terhelt azt töröltetni tartozik.-

A követeléssel együtt járulékaik és a biztosítására szolgáló zálogjog is átszáll a hagyományosra.- Pénzbeli követelés alatt hitelpapírok és a jelzáloggal fedezett követelések nem értendők.-

Olyan követelés hagyományozása, mely a hagyományozásnál fenn nem állt, érvénytelen.-

Ha örökhatályú pénzkövetelést hagyományozott, de az teljesítés foly-

tán megszűnt a hagyomány megnyitása előtt, akkor a megfelelő pénzösszeg lesz a hagyomány, ha megvan a hagyatékban. A javaslat ettől eltér, mert ilyenkor az 1843.§.-a szerint a megfelelő pénzösszeget akkor is szolgáltatni kell ha nincs meg a hagyatékban.-

Ha a követelés nem pénzbeli volt és annak tárgyát még örökhagyó életében szolgáltatták, a hagyomány csak úgy állhat meg, ha a hagyatékban a tárgy még meg van.-

Ha örökhagyó követeléseit hagyományozza, a javaslat szerint " a hagyomány kétség esetében nem terjed ki a nem pénzbeli követelésekre valamint az értékpapírokra és a pénzüintézeti betétkönyvekre." /: 1944.§.:/.-

Adóslevél hagyományozásnál az azon alapuló követelés is hagyományozottnak

tekintendő.-

Örökhagyó azt is hagyományozhatja amivel ő a hagyományosnak tartozik. Ilyen esetben az örökösök örökhagyó tartozását az esetleg kitűzött feltételre vagy későbbi esedékességre tekintet nélkül kifizetni tartozik.- A hagyományosnak jogában áll a hagyományt visszautasítani és követelését mint hagyatéki hitelező érvényesíteni, de ha a hagyományt elfogadta, szükség esetén ép úgy tartozik a terhek viselésében részt venni, mint a többi hagyományozó /:legatum debiti:/.- Az ilyen hagyomány érvényes akkor is, ha a követelés már nem áll fenn.- Ha örökhagyó azzal egyenlő összeget hagyományoz, amellyel a hagyományosnak tartozik, de nem említi meg, hogy azzal tartozik, akkor a hagyományos mind a két ösz-

szeget követelheti, úgy azt ami hagyomány,
mint azt, ami követelése alapján jár neki.-

Ha az örökhagyó azonban
nem pénz összeget, hanem azt a dolgot hagyó-
mányozza, mellyel a hagyományosnak tartozik,
a hagyományos csak ezt a dolgot követelheti,
ezenfelül ellenértéket nem követelhet még akkor
sem, ha az örökhagyó nem is említette meg,
hogy a hagyományozott dologgal neki tartozik.-

0-0-0 - 0 - 0-0-0

Tartalomjegyzék.

I. Fejezet. Néhány szó a végrendelkezési szabadságról.....	1.
II. Fejezet. Hagyomány fogalma és jogi jellege. Hagyományrendelés.....	10.
III. Fejezet. A hagyomány különböző fajtái...	30.

0-0-0 - 0 - 0-0-0

Forrásmunkák.

- 1./ Dr. Zachár Gyula: A Magyar Magánjog Alap-
tanai. Budapest 1928. IV. kiad.
- 2./ Dr. Katona Mór: Magyar Magánjog. 2
- 3./ Dr. Kolozsváry Bálint: Magyar Magánjog. 2
- 4./ Dr. Raffay Ferenc: A magyar Magánjog kézi-
könyve. 2
- 5./ Dr. Baranyai Béla: A hagyományról /:Fodor-
féle magánjog V. kötet:/.
22

Ugyanazt 22
0-0-0-0-0-0-0